

## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

Det er en sommerafn i år, den 18. juni, og Hadib Singh Nijar er på vej ud af et siktjampel i en vestlig provents i Canada, hvor han netop har holdt en brandtale for en selvstændig sikstat i Indien. Han er iføret i en turban og har et meget genkendeligt langt crossbrændt skag. Han går tværs over parkeringspladsen mod sin krog firjulestrækker, men han når ikke meget længere.

Videoptagelser fra parkeringspladsen viser, at en hvid vogn kører op på siden af hans krogbil, og at to maskerede mænd i hettetrøjer træder ud, og skyder Nijar på stedet.

Viden har fortalt, at der høres i omvejen af 30 skud meget stærkt efter hinanden.

Den mørtede er kanatisk statsborger, og så har han en prominent leder i de psykistiske tro samfund, der kæmper for en selvstændig sikstat i Indien.

I begyndelsen får det brutale mor ikke stort opmærksomhed uden for Kanadas grænse.

Men med et vækesten international opmærksomhed omdraget af Hadip Singh Nijar.

Jeg har bare informeret lederne opmærksomhed.

Sist i september går Premierminister Justin Trudeau på talerstolen i de kanatiske parlament, og beskylder den indiske regering for at stå bagadentatet.

Ville anklager, der bliver mødt med afdæmpede reaktioner fra Kanadas allieret.

Hvorfor er for dømmelsen og for avelsen ikke større? Det spørger genstart om i dag. Mit navn er Anna Ingrish.

Så Nja, hvis man lægger sig ud med Indien, hvad er det, så egentlig man risikerer?

Så risikerer man at blive frådse ude i mange år. Man risikerer at blive nægtet adgang til Indien.

Man risikerer at blive udelukket fra det indiske markede, og dermed udelukket fra verdens hurtigste voksne store økonomi.

Og en økonomi?

Og en økonomi som rummer relativt mange mennesker. Hvor mange ændrer er der i dag?

Der er 1,4 milliarder, hvis man har tallet det rigtigt. Der er jo blevet verdens folkerisste stat i år, og altså overgået i Kina.

Så der er flere ændrer i verden, end der er kineser.

Okay, og dem vil man gerne sælge sin vare til.

Kan man se de her mange inserere?

Okay, og dem vil man gerne sælge sin vare til.

Kan man se de her mange inserere og konsekvenser i den måde sagen her bliver håndterede på? Ja, det kan man bestemte.

Du er i Indien, man kan jo nærmest høre Indien i baggrunden her.

Ja, det er svært at finde et helt stille sted i Nidelli. Der er lidt dydden fra gaden.

Sonja Furu er journalist og har i her landet overskrevet om Indien for weekendavisen.

Indien var den her enorme plett på verdenskrotet, hvor der ikke var en eneste dansk journalist, hvilke jeg synes var ret vildt, når man tænker på, hvor stort og vigtigt Indien er blevet.

Ja, og så lad os måske få det på plads, altså hvis vi lige tager Indiens placering i verdens hiakki, hvor befinder vi os, så du har allerede sagt, at det er verdens folkerigestination.

Hvad betyder det for deres makt?

Det betyder jo, at det er i en enorm stort marked. Det er en ung befolkning, det er inden der udgør en stor del af fremtiden på kloden.

Man kan sige, alene det har landet år, jeg har været i Indien, der er Indien blevet verdens 5. største økonomi.

## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

India is booming!

Og forventes snart at blive verdens 30. største økonomi, kun overgået af USA og Kina.

We start with a historic mission to the moon and the launch of India's Chandray on three spacecraft.

Man er landet på den sidelige del af månen, som det første land nogen siden.

What a moment it was. You could see the emotional scenes inside the mission control center.

Man ser, at visse virksomheder rykker op produktion fra Kina til Indien.

Det her amerikanske Apple blandt andet gjorde det.

Og Indien er i den grad blevet bevidst om sin makt og sin position under Premierministeren Aranda Moody,

som fører sit land selvsikkeret frem i verden.

Okay, så det er et land, der har mange ting kørende for sig, og de har også en stigende grad af selvtillid.

Det må man sige.

Når man spørger ind dig på gaden, hvad de tænker om Indien, så siger de mere haren, som betyder storhed, det har jeg oplevet flere gange her.

Så der er en meget stor tro på Indiens fremtid.

Når det så kommer til religion i Indien, hvad er så vigtigt at vide?

Indien er en segulær stat, det står i landets forfatning.

Historisk har Indien været et land, hvor man stolt har hævdet, at forskellige religioner kunne dyrke side om side.

Om det så er sket fredeligt, er der delte meninger om særligt i dag under den Hindu-nationalistiske Modi-regering.

Modi, han er vennerfører for de hinduistiske traditioner og fører en nationalistisk politik, og det vil kritikere mener, han gør på bekostning af landets religiøse minoriteter.

Men Indien har altså et havet minoriteter, den største religiøse minoritet, vi står af 200 millioner indiske muslimer, og sikkerne som Nidjavar udgør om 32 procent af Indiens befolkning.

Denne her mørtede mand på parkeringspladsen har Deep Sinking Nidjavar.

Hvem er han eller var han hans rolle?

Nidjavar følte I Punjabi i det nordlige Indien.

Vi ved, at han fra en tidlig alder var optaget af sikkebevægelsen, at det her ønskede om at få en selvstændig sikk stat.

Og det var grunden til, at han i 1997 og 90 emigrerede til Canada, fordi han som siksebratist følte sig for fuldt i Indien.

Han slog sig ned i den kanadiske provens, British Columbia, hvor han blev gift.

Han fik to sønere, arbejdet som blikingslager, altså ud af til lede han et meget almindeligt kanatisk liv.

Når man ser billederne Nidjavar, er man dog ikke i tvivl om, at han er sikker.

Han har det her meget lange karakteristiske skag, også hans hoved på hovedet er langt og samlet i en turban,

og vi ved også, at Nidjavar, mens han er i Canada, bliver ved med at holde fast i sit ønske om den her selvstændig sikk stat.

Han bliver ledere af tigtempel, og er i det hele tag meget optaget af sikkernes rettigheder.

Hans tilhænger altså beskriver ham som en menneskerettighedsfug kæmper.

## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

Hvad er det for en sag, han kæmper sig ind i et for?

Nidjavar ønsker, at den indiske delstat Punjab skal løsrive sig fra Indien, og blive en selvstændig stat for sikker, også kaldet Kallistan.

Ønskede om en selvstændig sikkstat er ikke nyt,

da Indien og Pakistan bliver delt i 1947 drage sin grænse gennem Punjab.

Sikkerne søger mod Øst for at undgå diskrimination i den muslimske provins i Vest, men bliver skuffet, da de også føler sig for fuldt af Hinduflertalen.

I klemme mellem religiøse majoriteter spirer et håb om en ny stat, kun for sikkerne.

Hvad vil det sige at være sikke? Hvad kendetegner religion og tilhængerne?

Sikkism er udsprang af Hinduismen, men i modsætningen til Hinduismen, hvor der er et hav af gutter, tror man i Sikkismen, kun på en gut, som af alle ting skaber.

Man mener også, at alle er født lige. Man tror altså ikke på et kastelsystem,

og det er også en af grunde til, at sikkerne generelt klarer sig rigtig godt i Indien.

Og som hedder mændene altid Sink til efternavn, som betyder Løve, mens kvinderne hedder Khor, hvis jeg udsætter det rigtigt til efternavn, som betyder Prinsesse.

Og så kan man jo kende dem i gadebillet, da mændene ikke liver deres hård og ofte bære turban, som Nijak gjorde.

Drømmen om den selvstændige sikksdag tager til i 1984'erne, og uroen vokser i Punjab.

I 1984'ers eskalerer det fuldstændigt, da militantes sikker forskanner sig i de gyldne tempel, sikkismens vigtigste heligdom.

Det gyldne tempel i Punjab er overtaget, da sikksebratister tempelede af Løve deres højborg, fyldt af våb og grudt,

og det havde den derværende indiske Premierminister Indhya Gandhi simpelthen fået nok af.

Så hun beordrede et angreb på tempelet, også kendt som Operation Blue Star.

Det var på en hel i dag i sikkismen, så der befandt så mange civile i tempelet forbede.

Det er et meget blodigt angreb, som kostede over 400 civile livet og såret mere end 1000 mennesker.

Operation Blue Star skal vise sig at få fatale konsekvenser for Indhya Gandhi.

Det er den 31. oktober 1984'ers, fem måneder efter angrebet på de gyldne tempel.

Indhya Gandhi står op, ifører sig en sari og begir sig ud af døren.

Klocken er lidt over 9. om morgenen, og derudan foran hendes adresse yndigdædig,

midt på planen foran hendes palæ samler hun hænderne i en nammestag til sin ene livetvæk, da han retter sit våb mod hende.

Indhya Gandhi reagerer simpelthen ved at sige, hvad laver du?

Og øjenvidner har beskrevet, at der var helt stille i de sekunder, at man kun kunne høre fuldekvider.

Før livetvækene så trykker og skyder hende i maven og tog gange i præstet,

mens han råber til en anden livetvæk, der står som forstenet på den anden side af planen,

og siger til ham, at nu skal han altså også skyde, og det gør han så.

Han affyrer 25 skud mod Indhya Gandhi, og senere sammen dag bliver hun afgladet død.

De to livetvæk, der de drabte hinne fordi de var sikre, og de ønsket en hævn over operationen, Blue Star.

Det her drab på Indhya Gandhi. Hvilke konsekvenser har det for det religiøse mindertal af sikker, der er Indien?

Der opstår voldsom uro i gæderne.

## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

Tilhænger af Indhya Gandhi går til angreb på sikker på åben gade, men til at bevæbne folkemængder, der standser busser og trækker sikk-passager ud for at bræbe dem.

I de seneste dage er over 1000 sikker blevet drebt, og flere 1000 sikker er gjort hjemmhøse, fordi Indhya Gandhi er hjem og for 13.

Nogle bliver brændt levende, sikkvinder bliver grobevoldsade og forkastet syre på sig, men sacran går særlig hårdt ud over fattige sikker, som ikke har mulighed for at forsvare sig.

Regeringens skynd er, at der er 3000 sikker, der bliver slød i hjælp, men Andra Killa mener, at tallet er langt højere dit sted mellem 8.000 og 17.000.

Indhjæns regering bliver samtidig anegladedet for ikke at gøre nok for stopp med sacring, og heller ikke holde de skyldige anden svarlig efterfølgende.

Pinslerne driver sikkerne på flugt, og rigtig mange af dem søger hele i Kanada.

Det er nu det sted i verden uden for Punjab, der huser allervlæst sikker, et slags mini-Punjab med lige under en million tilhænger.

En joke, jeg nogle gange hører i Indhya, er at sikker heller ved at arbejde på en McDonalds i Kanada,

inden han har en høj stilling i Indien.

Sikkerne kanadiske fællesskaber stærkt, der er flere templer i alle større byer, de er repræsenteret i det politiske system, og det tiltrækker kun flere til andet.

Spørger man, sikkerne selv svarer de ofte, at de deler værdier med kanadierne, altså frihed og lihed, og derfor gerne vil til Kanada.

Pludselig er Kanada helt vigtig ind i det svære forhold mellem Indien og det sikistiske mindre tag.

I dag brugte de i dag, der var mere end halvt af folk på bordet, og de større byer i større byer.

Og det bliver for alvor tydeligt med tærengribet på Air India Flight i 1985.

Air India flyvede 142 på rote fra Kanada til Indien, bliver bumpet i luften.

329 passagerer mister livet, 268 kanadier, 222 pitter og 24 indder.

Angræbet mener, at man blev udført af sik ekstremister i Kanada, som ønskede hevn over Indiagantis angreb på SIGA i Indien.

Det har jo det år efter Operation Blue Star.

Denne her begivenhed tager angræbet på Air India.

Hvad betyder det for relationen mellem de to lande?

Der er jo i forvejen spændinger, så den bliver jo ikke bedre.

Selvom størstedelen af passagererne på Air India 142 var kanadiske statsbordere og havde langt de fleste indiske grøder.

Det her angreb bliver altså set som et angreb på Indien,

og som et angreb, der kunne være stoppet, hvis de kanadiske myndigheder havde lyttet til Indien, og havde grebet ind over for sik ekstremister, som Indien havde været imod.

Har Deep Singh Nitya er, ligesom så mange andre, emigreret til Kanada i 90'erne,

og jo altså udropt som teorist hjemme i Indien.

Hvordan håndterer Indien, at Kanada er blevet sådan et slags hele, fordi SIGA de selv har udropt som teorister?

## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

Det er noget, man fra Indi side har været meget frustreret over.  
Man har gentinget gange rettet kritik af Kanada,  
så senere er det, at det har været en del af det,  
og man har gentinget gange rettet kritik af Kanada,  
så senere er det, at G20-topmet i september rettede modigskarp kritik af Kanada.  
Man mener, at landet er blevet en tagerræde for SIG ekstremister.  
Omvendt er argumenteret kanada så fort,  
at man har ret til at ytte sig frit i Kanada,  
og man derfor verken vil eller kan stå nødt på statsborger,  
som er tilhænger af den selvstændig SIG-stat.  
Den store migration af SIGA,  
når direkte kritik af Kanada slider på relationen mellem landene.  
Den 18. september i år kulminerer det så,  
at den kanadiske premierminister Justin Trudeau  
med alvorlige mine indtager talerstolen i parlamentet.  
Han siger, at han allerede har informeret oppositionen,  
og at han nu ønsker at tale direkte til kanadierne.  
Hvad tænker du, da du hører ham sige det her i det kanadiske parlament?  
Jeg tænker, det er helt vildt det her,  
at premierminister stiller sig op i parlamentet  
og kommer med så alvorlige anklager mod et andet demokratisk land.  
Det er jo noget, man normalt forbinder med autoritære styre,  
og de her anklager kommer øverst oppe fra i det kanadiske system.  
Og derfor er min næste tanke også,  
at hvis hold nu fast, så må der være noget om de her anklager.  
Ja, jeg tænker jo det samme som dig, Sonja Furo,  
altså hvorfor skulle Trudeau stille sig op i det kanadiske parlament  
og sige det her, hvis ikke han havde meget stærk dokumentation for,  
at det er rigtigt?  
Ved vi, hvad han baserer anklagerne på?  
Nej, det ved vi ikke.  
En regeringskild i Canada har udtalet,  
at man har fået hjælp af USA med efterforskningen,  
og det har ikke ønsket at offentliggøre beviserne.  
Hvorfor vil han ikke bare offentliggøre dokumentation?  
Hvorfor fortæller de ikke bare, hvad de baserer anklagerne på?  
Jeg vil formåde, at det fordi man ikke ønsker at gøre indderne  
endnu mere rasende end de i forvejen er,  
altså man ønsker at finde en løsning på de her baglukkede dører.  
De har forlydet noget om, at det er baseret på amerikanske  
opløsninger, altså Trudeaus anklager mod Indien.  
Har USA bakket op om det, stiller de sig frem og siger,  
Trudeau altså har ret her?  
USA har sagt, at man er meget bekymret over

## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

kandidatens endklære, og man opfordrer Indien til at deltage i efterforskningen. Men mange peger også på, at USA er bemærkelsesværet i Traus i sin kritik. Der blev redet paralleller til Skripalsagen i Storbritannien, hvor prittiske myndigheder, anglede russiske agenter først og bag et giftangreb på en tidligere russiske spion, og han støtter. Dengang var Storbritanniens væsligaligeret hurtigt til at udvise russiske diplomater på baggrund af anglærende. Danmark reagerer altså nu mod Rusland, efter giftangrebet i Storbritannien. Det danske indgreb kommer samtidig med lignede udvisninger i andre EU-lande og i USA. Og den reaktion er altså lang fra den, vi ser nu fra kandidats væsligaligeret. Det er noget, vi tager seriøst. Det er noget, vi fortsætter at arbejde på. Okay, så USA er meget stille. Er der nogle lande, der bakker op her? Nej, altså der er lande, der har udtrykket bekymring, som Australien og Storbritannien. Men der er Storbritanniens premierminister, Rigi Sunak, blevet spurt ind til sagen. Svaret han meget vevende, og det illustrerer egentlig meget godt et diverse landesposition, hvor man forsøger at stå på mål for demokratiske værdier. Og samtidig ikke ønsker at få nærmere indtagerne. Kan man konkludere, at Kanada står helt alene? Ja, altså indtil videre står Kanada ret alene. I kontrast til de lavmælde væsligaligeret, holder Indien ikke igen med sin modsvar. Indiens udenridsminister Jasankar er i USA til FN topmødet, og der blev han sport af en amerikansk journalist, om han havde nogle kommentarer til sagen med Kanada. Og der svarede Jasankar frisk, at... Yes, I do have a comment. Ja, han havde bestemt en kommentar. Can you share them with us? Han startede selvfølgelig med at afvise, at Indien er involveret i likvidering, men brugte samtidig alskil i minutter på at sige, at det var vigtigt at forstå konteksten for sagen.

## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

We have actually been badgering the Canadians.  
We have given them a lot of information about organized crime leadership,  
which operates out of Canada.  
And there are a large number of extradition requests.  
Altså, at Indien har informeret Kanada om tagere organisationer i Kanada,  
om specifikke navngive terrorister,  
og så afrundet han ved at spørge om det er et demokrati værdigt,  
at man ikke reagerer på den slags informationer.  
And a lot of this is often justified as saying,  
well, that's how democracies work.  
Og det stopper ikke ved de friske kommentarer.  
Indien indfører også mærkbare sanktioner over for Kanada.  
Alle kanadiske visumansøgninger er lagt på is.  
Bække lande har udvist hinands diplomater,  
og den handelsaftal, der var under vejs,  
med de to lande, er gået baulos.  
Der kan jo være mange årsager til,  
at Kanadas allierer i de vestige lande ikke bakker op,  
om Trudeau søg anklager her i parlamentet.  
En ting er selvfølgelig forklaringen om,  
at de tror mere på Indien end på Kanada.  
Hvad vil alternativ forklaringer løde på?  
Hvorfor tror du, at der er så udbredt tagshed?  
Der er jo ingen tvivl om, at det her sker på et kritisk tidspunkt,  
hvor vesten ikke har råd til at miste Indien.  
Man har mere end nogen siden brug for et bollberg  
mod Kina stigende indflydelse i verden,  
og man har investeret og overinvesteret mere og mere i Indien.  
Vi så det under G20-top noget idælige,  
hvor man blev enige om en handelskorridor  
fra Indien gennem melmøsten til Europa,  
som skal være en modvægt til Kinas nye silkevej i melmøsten.  
Indien har indgået et samarbejde om militærteknologi,  
netop for at gøre Indien mindre afhængigt af Rusland.  
Alle de her tiltag er jo for at trække Indien i en mere vislige sendet retning,  
og det er det, man ikke tør tabe på guldet.  
Er der også noget af det her, som måske er lidt mere banalt økonomisk tænkning,  
altså de gode intentioner om verdensfred,  
de stærke økonomiske interesser på et marked med 1,3 milliarder ændre, er en anden ting.  
Ja, og det hænger jo sammen.  
Man ser jo at vestlige virksomheder rygger produktion fra Kina til Indien,  
og det gør de jo fordi, at man er nervøse over at have så meget investeret i Kina.  
Samtidig så ser man en stort potentiale i Indien,  
som er den her voksne økonomi, der bulrer dig ud af,



## [Transcript] Genstart / Attentat foran templet

og som har en ung og meget, meget stor befolkning.

Du har jo fortalt om Indiens dine betydning i verden.

Kan man sige, at Indien er så afgørende i dag, at de kan slippe af stede med metoder, så man ellers normalt vil få dømt meget hårdt og måske investeringer?

Det vil tiden vise.

Vi ved jo reelt set ikke, om Indien er indplanet i likvidering, men hvis pilen peger på Indien, er der meget som tyder på, at det ikke vil få vesten til at vinde Indien-ryggen.

Så selv hvis Modes regering står bag moret i Kanada,

så vil en idrolig analyse være, at det ikke nødvendigvis kommer til at koste ham eller hans regering noget.

Så mit bud vil være, at selv hvis de amerikanske og kanatiske myndigheder kan bevise, at Indien er involveret i likvideringen andet år,

så kommer vesten ikke til at regere i nærheden af, hvad man kunne have forventet, hvis det, for eksempel, havde været ved at sige Rusland.

Det er jeg næsten helt sikker på.

Okay, Sonja Fu, tak for besøget.

Selv tak.

Her slutter dagens genstart.

Satamna Grybak Jensen, Claudia Stenhardt, Line Fabrisius Marie Killebæk, og mig Anna Ingrish.

Linux.